

Пропозиції
до проекту Закону України
«Про внесення змін до Закону України «Про електронну комерцію»
щодо забезпечення прав інтелектуальної власності
у сфері електронної комерції»*

Метою проекту Закону є «надання фізичним особам права здійснювати торгівлю у сфері електронної комерції, вдосконалення правового статусу суб'єктів електронної торгівлі, забезпечення охорони прав інтелектуальної власності у сфері електронної комерції та удосконалення механізму вирішення спорів між учасниками відносин у сфері електронної комерції» (із Пояснювальної записки).

Сутність законодавчої ініціативи, як зазначено в супровідних документах до законопроекту, полягає у внесенні змін до Закону України «Про електронну комерцію» (далі – Закон), що стосуються, зокрема: розширення понятійно-категоріального апарату (зміни до статті 3); доповнення принципів здійснення електронної комерції (зміни до статті 5); визначення повноважень центрального органу виконавчої влади у сфері електронної комерції (стаття 51 у редакції проекту); удосконалення правового статусу продавця та постачальника проміжних послуг у сфері електронної комерції (зміни до статей 7, 9); визначення зобов'язань суб'єктів електронної комерції (стаття 91 у редакції проекту); удосконалення порядку укладання електронних договорів, розрахунків, встановлення відповідальності та вирішення спорів між учасниками та у сфері електронної комерції (зміни до статей 11, 13, 17, 18); встановлення засад охорони прав інтелектуальної власності у сфері електронної комерції (стаття 171 в редакції проекту). Законопроектом також пропонується внесення відповідних змін до Закону України «Про авторське право і суміжні права».

Підтримуючи в цілому законодавчі ініціативи, спрямовані на розвиток цифрової економіки й цифрового ринку, та враховуючи необхідність наближення законодавства України до права ЄС, вважаємо за доцільне висловити таке.

Положеннями статті 3 у редакції законопроекту пропонується розширити понятійно-категоріальний апарат Закону такими термінами: «веб-сайт», «веб-сторінка», «обліковий запис». Звертаємо увагу, що визначення зазначених термінів міститься в Законі України «Про авторське право і суміжні права», який набув чинності 01.01.2023 р. Окрім того, пропоноване законопроектом визначення терміну «веб-сторінка – складова частини веб-сайту, що може містити дані, електронну (цифрову) інформацію, інші об'єкти авторського права і(або) суміжних прав тощо» не співпадає з викладом змісту цього ж терміну в Законі України «Про авторське право і суміжні права», а саме: «веб-сторінка – складова частина веб-сайту, розташована за спеціальною адресою в мережі Інтернет» (пункт 6 частини першої статті 1). Аналогічні застереження необхідно висловити й щодо визначення терміну «обліковий запис», який відповідно до пункту 6 частини першої статті 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права» сформульований таким чином: «обліковий запис – формалізований згідно

із стандартами мережі Інтернет запис на комп'ютерному обладнанні (комп'ютерах, серверах), підключеному до мережі Інтернет, що ідентифікує користувача (наприклад власника веб-сайту) на такому обладнанні, містить дані про доступ до частини каталогів і комп'ютерної програми, комп'ютерного обладнання, а також визначає права такого доступу, що надають можливість володільцю облікового запису додавати, видаляти, змінювати цифровий контент і дані веб-сайту, надавати доступ до веб-сайту або його частини, окремих даних іншим особам, припиняти функціонування такого веб-сайту або його частини в межах облікового запису».

Виклад змісту терміну «користувач інформації в системі (далі – користувач)» також не є тотожним викладу цього ж терміну в редакції Закону України «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах»: «користувач інформації в системі (далі – користувач) – фізична або юридична особа, яка в установленому законодавством порядку отримала право доступу до інформації в системі» (абзац дванадцятий частини першої статті 1 Закону України). Назва та зміст терміну «оператор платіжних послуг – юридична особа, що надає послуги процесингу, клірингу, або виконує операційні, інформаційні та інші технологічні функції, пов'язані з наданням платіжних послуг, без залучення коштів за платіжними операціями за свій рахунок» в редакції законопроекту потребує узгодження з положеннями Закону України «Про платіжні послуги». Зокрема, відповідно до пункту 49 частини першої статті 1 згаданого Закону «оператор платіжної системи – юридична особа, яка встановлює правила платіжної системи, виконує інші функції для забезпечення функціонування платіжної системи та несе відповідальність за діяльність цієї платіжної системи відповідно до її правил та вимог законодавства».

У зв'язку з викладеним вважаємо за доцільне доповнити статтю 3 Закону України «Про електронну комерцію» новою частиною такого змісту: «Терміни «вебсайт», «вебсторінка», «власник вебсайту», «цифровий контент (електронна (цифрова) інформація)», «обліковий запис», «користувач інформації в системі», «оператор платіжної системи», «кліринг», «процесинг» та інші вживаються у значеннях, наведених у законах України «Про авторське право і суміжні права», «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах», «Про платіжні послуги».

У частинах третій та четвертій статті 9¹ в редакції законопроекту доцільно виключити посилання на частину 2 цієї ж статті, оскільки порядок подання податкових декларацій та оприлюднення дозвільних документів суб'єктами електронної комерції не регламентується нормою, до якої застосовується відсилочна (бланкетна) норма. З метою узгодження термінології із Законом України «Про захист прав споживачів» пропонуємо в частині шостій замінити словосполучення «право вибору споживачів» на «права споживачів».

Абзац четвертий частини третьої статті 13 у редакції законопроекту не стосується предмету Закону України «Про електронну комерцію», ці питання належно врегульовано спеціальним Законом.

Пропозиція щодо розширення основних принципів правового регулювання у сфері електронної комерції, що визначені в частині першій

статті 5 Закону України «Про електронну комерцію», словосполученням «охорона навколишнього середовища» після принципу «рівність і охорона прав учасників відносин у сфері електронної комерції» порушує системність підходу до визначення галузевих принципів права, оскільки «охорона навколишнього природного середовища» – це невід’ємна умова сталого економічного та соціального розвитку України, яка регулюється законодавством про охорону навколишнього природного середовища (стаття 1 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища»).

Пропозиції законопроекту щодо Прикінцевих положень Закону України «Про електронну комерцію» у частині внесення змін до статті 52² Закону України «Про авторське право і суміжні права» № 3792-ХІІ від 23.12.1993 підлягають перегляду у зв’язку із втратою ним чинності та набрання чинності 1 січня 2023 року Законом України «Про авторське право і суміжні права» № 2811-ІХ від 01.12.2022 року.

Щодо дотримання стандартів права ЄС при розробці та прийнятті законодавчих актів України у сфері електронної комерції зазначимо наступне. Законопроектом пропонується ввести до понятійно-категоріального апарату Закону України «Про електронну комерцію» термін у такій редакції: «електронний торговельний майданчик (маркетплейс) – це інтернет-ресурс як комплекс організаційних, технічних та інформаційних рішень, за допомогою якого укладаються договори у сфері електронної торгівлі». По-перше, даний термін є новим для законодавства України та вживається вперше в проекті офіційного юридичного документа. Зважаючи на це, при формулюванні такого роду термінів варто звернутися до вимог Директиви 2019/2161/ЄС від 27 листопада 2019 року, яка розширює сферу дії Директиви 2011/83/ЄС від 25 жовтня 2011 року у сфері захисту прав споживачів. По-друге, маркетплейси – не єдині учасники цифрового простору, які надають певні послуги у сфері електронної торгівлі. На цифровому ринку також представлені так звані «прайс-агрегатори» (вебсайти, електронні сервіси порівняння цін на продукцію певного виду), «класифайди» (вебсайти оголошень, на яких представлені різноманітні пропозиції від приватних осіб і компаній). Тому доцільно було б розширити понятійно-категоріальний апарат Закону України «Про електронну комерцію» й за рахунок визначення цих понять.

Окрім того, Директива 2019/2161/ЄС розширює сферу дії Директиви 2011/83/ЄС, вимоги якої враховано при внесенні змін до Закону України «Про захист прав споживачів»¹, і на контракти, за якими торговець постачає або зобов’язується надавати споживачеві цифрову послугу або цифровий вміст, а споживач надає або зобов’язується надати особисті дані. Відтепер такі угоди (операції) підпадають під дію законодавства ЄС про захист прав споживачів і споживач за ними має всі ті ж самі права (у тому числі право на відмову протягом 14 днів). Також передбачено встановлення додаткових вимог до інформації щодо контрактів, укладених на торговельних інтернет-майданчиках. Торговельні

---

¹ Про внесення змін до статті 7 Закону України "Про захист прав споживачів" щодо гарантійних зобов'язань в електронному вигляді. Закон України від 1 липня 2021 року № 1603-ІХ URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1603-20#n2>

інтернет-майданчики зобов'язані: інформувати споживачів щодо статусу стороннього постачальника (він є торговцем (суб'єктом господарювання), або фізичною особою); попереджати споживача про незастосування правил захисту прав споживачів ЄС до контрактів, укладених із особами, що не є торговцями; надавати інформацію щодо відповідального за виконання контракту (сторонній постачальник або сам інтернет-майданчик)². У зв'язку з тим, що метою законопроекту є вдосконалення правового статусу суб'єктів електронної торгівлі та уточнення їх зобов'язань, доцільним є внесення відповідних змін до Закону України «Про захист прав споживачів» із зазначених питань.

З метою врегулювання цифрового ринку в ЄС напрацьовано проекти актів про цифрові ринки (DMA20) та про цифрові послуги (DSA21). Зазначені проекти передбачають встановлення зобов'язань онлайн-майданчиків щодо: оцінки надійності торговців; збереження та оприлюднення інформації про торговців, які користуються послугами платформи. Зазначене дозволить споживачам самостійно визначатися щодо доцільності укладання з такими торговцями дистанційного контракту. Також пропонується зобов'язати інтернет-платформи організувати свій інтерфейс таким чином, щоб торговці могли дотримуватися законодавства ЄС про безпеку споживачів і товарів. У законодавстві України наразі відсутні спеціальні норми щодо регулювання діяльності онлайн-майданчиків і забезпечення чесної конкуренції для суб'єктів електронної торгівлі. З огляду на постійне зростання кількості компаній, що пропонують свої товари / послуги в мережі інтернет, запровадження заходів проти монополізації ринку та задля забезпечення максимальної прозорості процедури укладення дистанційних контрактів за допомогою онлайн-платформ також має бути врегульовано на законодавчому рівні. У парламенті зареєстровано проект Закону «Про цифровий контент та цифрові послуги» № 6576 від 31.01.2022 р., який 12.01.2023 р. прийнято за основу. Метою зазначеного законопроекту є моделювання правового регулювання цивільно-правових відносин між виконавцем та споживачем із приводу надання на підставі договору цифрового контенту або цифрової послуги, а також запровадження дієвого законодавчого інструментарію у сфері захисту прав споживачів, яким надається цифровий контент або цифрова послуга.

Варто також врахувати, що прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення укладення угоди між Україною та Європейським Союзом про взаємне визнання кваліфікованих електронних довірчих послуг та імплементації законодавства Європейського Союзу у сфері електронної ідентифікації» від 01.12.2022 р. № 2801-IX, який набирає чинності 31.12.2023 р. У зв'язку з цим перегляду та узгодженню з нормами законів України «Про електронні довірчі послуги» («Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» з 03.12.2023 р.) та «Про платіжні послуги» потребують дефініції, які пропонується законопроектом. Також необхідно здійснити перевірку на актуальність назв законів, що вживаються в

---

² Таптунова І., Казацька М. На шляху до єдиного цифрового ринку ЄС: електронна комерція. URL: [ucerp.org.ua > uploads > 2021/07 > ucerp_re](https://ucerp.org.ua/uploads/2021/07/ucerp_re)

тексті законопроекту. Оскільки положення частини першої статті 5 у редакції законопроекту не стосуються основних принципів у сфері електронної комерції (що є предметом статті) та є декларативними за змістом, пропонуємо розглянути питання щодо їх доцільності.

Стосовно повноважень регуляторних органів у сфері електронної комерції відмітимо таке. Відповідно до пункту 3 Прикінцевих положень у редакції законопроекту Міністерство економіки України є центральним органом виконавчої влади у сфері електронної комерції. Відповідно до статті 5¹ в редакції законопроекту пропонується визначити повноваження центрального органу виконавчої влади у сфері електронної комерції. При цьому приписами законопроекту не пропонується встановити правовий статус такого органу. Тому відкритим залишається питання – Міністерство економіки України матиме правовий статус органу, який відповідає за формування та реалізацію цілісної державної політики у сфері електронної комерції, чи матиме статус регуляторного органу в цій сфері. Наразі повноваження щодо регулювання даної сфери розділені між декількома органами державної влади, що призводить до розпорошеності регуляторних дій та відсутності системного підходу до нормативно-правового регулювання електронної комерції. Окрім того, відповідно до положень частини третьої статті 5¹ в редакції законопроекту «Центральний орган виконавчої влади у сфері електронної комерції створює координаційну систему адміністрування з урахуванням особливостей електронної комерції та сприяє створенню системи управління ринком електронної комерції за спільною участю відповідних органів, суб'єктів електронної комерції та споживачів». Доцільно конкретизувати даний припис та встановити повноваження Міністерства економіки України як регуляторного органу, зокрема в таких напрямках: створення та адміністрування «Єдиного державного вебпорталу для споживачів у сфері електронної комерції», запровадження механізму перевірки достовірності даних продавців шляхом введення ідентифікації та верифікації для продавців та встановлення відповідальності за надання недостовірних даних. З цією метою слід створити Реєстр е-продавців, які здійснюють господарську діяльність в інтернет-магазинах, який ідентифікуватиме продавця шляхом надання йому статусу «Перевірений продавець». Також доцільно надати право споживачам послуг на звернення до провайдера інтернет-послуг щодо обмеження доступу до вебсайту суб'єктів господарювання, які використовують нечесну підприємницьку практику, порушують законодавство про захист прав споживачів і яких неможливо ідентифікувати. При цьому варто врахувати, що реалізація означених новел потребує внесення відповідних змін до законів України «Про захист прав споживачів», «Про електронні комунікації», «Про електронні публічні реєстри». Також відповідно до частини першої статті 5¹ у редакції законопроекту визначено повноваження центрального органу виконавчої влади у сфері електронної комерції щодо включення розвитку електронної комерції «до плану національного господарства та соціального розвитку». Оскільки чинним законодавством розробка й затвердження відповідного плану не передбачені,

пропонуємо розглянути можливість включення відповідних заходів до загальнодержавних програм економічного та соціального розвитку.

Щодо доцільності повноважень регуляторних органів у сфері електронної комерції відзначимо таке. На нашу думку, виглядають не зовсім коректними два підходи, запропоновані авторами законопроекту. Перший – щодо оприлюднення даних фізичних осіб, що не повною мірою узгоджується із вимогами Закону України «Про захист персональних даних» (зміни до статей 7 та 9). Розділяючи прагнення авторів щодо убезпечення суб'єктів електронної комерції від незаконних дій неідентифікованих суб'єктів, маємо застерегти, що запропонована концепція не сприятиме розвитку електронної комерції. Фізичні особи зазвичай укладають на онлайн платформах разові (штучні) угоди, як-то продаж уживаних речей або речей, що не підійшли за розміром чи іншими параметрами, тривалий час не використовувалися в побуті тощо. Прирівнювати їх до суб'єктів господарювання, змушуючи зазначати свої персональні дані, не виглядає доцільним з погляду розвитку е-комерції у практичному аспекті. Тому потрібно виписати норми, які сприятимуть убезпеченню сторін електронних угод від незаконних дій неідентифікованих суб'єктів, шляхом встановлення обов'язку онлайн платформи здійснювати ідентифікацію продавців, або забезпечити виконання угод в інший спосіб – наприклад, відкладена оплата або депозит коштів. Така практика й наразі успішно застосовується в електронній торгівлі – накладений платіж (післяплата) Укрпошти та Нової пошти, OLX-доставка тощо.

Другий підхід стосується встановлення вимог до постачальників послуг проміжного характеру в інформаційній сфері. Відповідно до визначення, наведеного в пункті 13 частини першої статті 2 Закону (до якого авторами не пропонується внесення змін) «послуга проміжного характеру в інформаційній сфері – послуга з передачі та / або зберігання інформації та присвоєння мережевих ідентифікаторів. Якщо послуга надається особою, яка є ініціатором передачі інформації, має змогу впливати на вибір одержувача інформації або може змінювати зміст інформації, що передається, така послуга не є послугою проміжного характеру в інформаційній сфері». Фактичний перелік цих послуг наведено в частині четвертій статті 9 Закону – це реєстрація доменних імен або IP-адрес, присвоєння інших мережевих ідентифікаторів, фіксація часу відправлення / надходження електронного повідомлення, надання доступу до мережі Інтернет та інших інформаційно-комунікаційних систем тощо. Навіть норми частини п'ятої статті 9 Закону виглядають дещо колізійними порівняно з пунктом 13 частини першої статті 2 Закону (але відповідні відносини можуть мати місце на практиці, наприклад, коли постачальнику надано права адміністрування онлайн платформи продавця). Ще більш дискусійними є запропоновані законопроектом зміни, наприклад, норми абзацу четвертого частини четвертої, частин п'ятої – сьомої, десятої, дванадцятої, тринадцятої статті 9, абзацу другого частини шостої статті 9-1, зміни до статей 17 і 18. Так, у разі здійснення видів діяльності відповідно до частин дванадцятої, тринадцятої статті 9 в редакції законопроекту постачальник послуг проміжного характеру в інформаційній сфері, по суті, перетворюється на продавця (виконавця,

постачальника) у сфері електронної комерції, тобто змінює свій статус. Тому пропонуємо переглянути необхідність внесення відповідних змін.

Оскільки утворення, реорганізація та ліквідація відповідно до закону міністерств та інших центральних органів виконавчої влади згідно з пунктом 9¹ статті 116 Конституції України належить до повноважень Кабінету Міністрів України, пропонуємо виключити пункт 2 розділу II «Прикінцеві положення» законопроекту.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

*Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.